

9 771854 020001

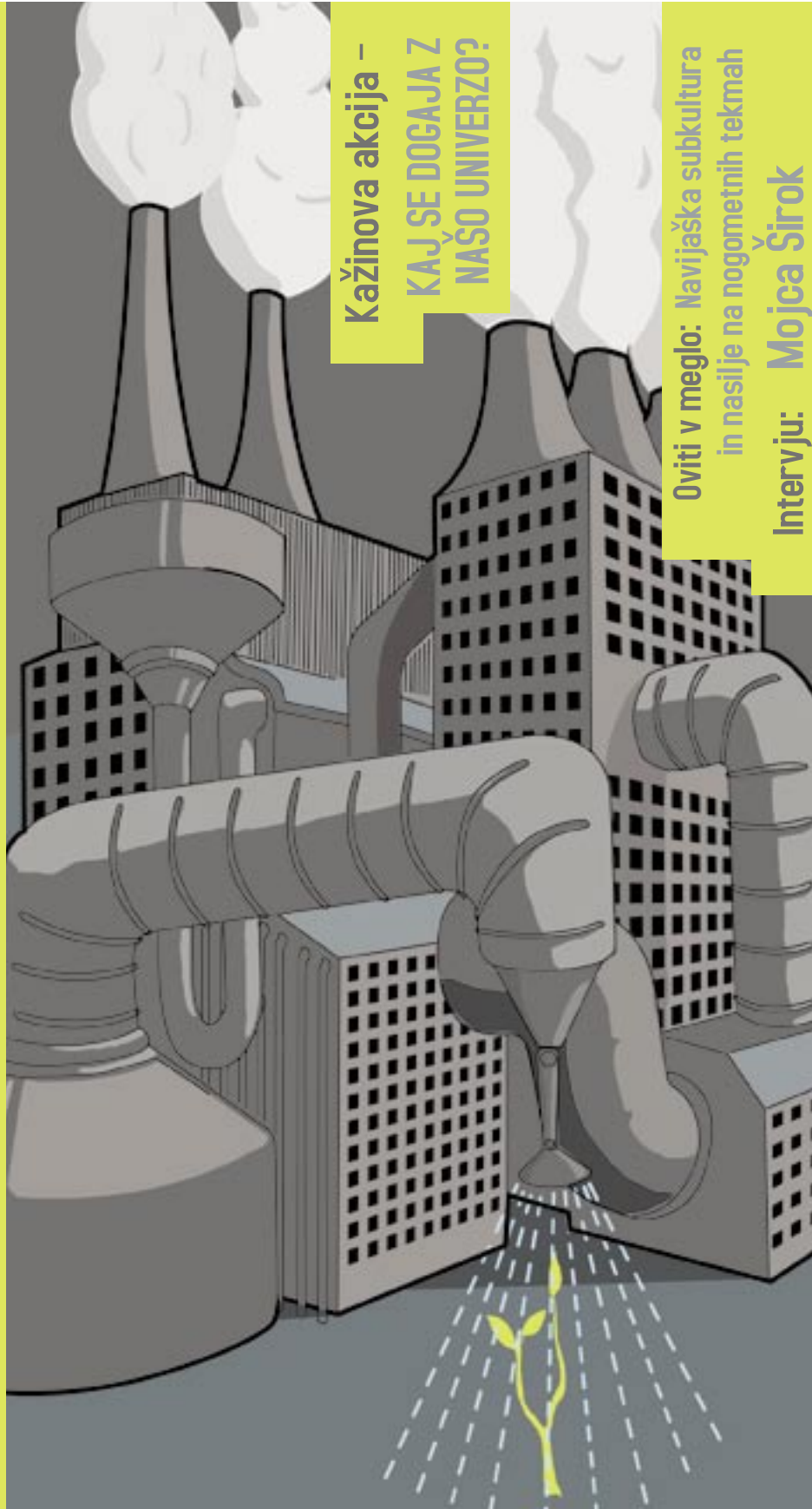
MAREC 2007

LEPILNA 3

KAZIIN

PRIMORSKI ŠTUDENSKI UNIVERZITETNI ČASOPIS

**Kažinova akcija –
KAJ SE DOGAJA Z
NAŠO UNIVERZO?**

**Oviti v meglo: Navijaška subkultura
in nasilje na nogometnih tekмах**

Intervju: Mojca Širok

Miha JESENŠEK

Jezi(k)i

Ali je mogoče, da bi bil človek popolnoma »brez jezika«? Do tega morda čudnega vprašanja sem prišel, ko sem razmišljal, kaj se dogaja med razmišljanjem. Pravzaprav je odgovor na dlani: uporabljamo jezik. Tako kot sleherni dan, na cesti, doma, v službi, na zabavi – ko poslušamo in govorimo, se tega sploh ne zavedamo, saj se nam zdi jezik samoumevna zadeva. A jezikovni sistem, ki ga ponotranjimo in uporabljamo, je tako fascinantna stvar, da je vredna pogostega premisleka. S slovenščino nisem imel nikoli težav. Pri tem ne mislim na izražanje svojih misli (s tem načeloma nima težav noben govorec maternega jezika), ampak na napredno uporabo jezika; s tem nisem imel nikoli težav, pa naj je šlo za pisno ali ustno izražanje. Ne bom trdil, da je moja slovenščina popolna, a priznam, skozi mnoge situacije, predvsem tiste akademske, sem ugodno vozil, ker sem znanju dodal še jezikovno in stilsko smetano, ki sta lepo zaokrožili vsebinski del. S poudarkom na *zaokrožili*, ker nikakor nisem pristaš prodajanja megle, zavite v celofan. A če je vsebina prava, se da z njo veliko lažje in uspešneje prodreti, če je seveda tudi primerno predstavljena. Od malih nog sem se na *nevemkoliko* tečajih in šolah učil nemščino. Izid? Porazen. V načrtu sicer imam, da jo bom nekoč in nekje izpilil, nadgradil ... Nekoč in nekje. Z angleščino pa smo začeli v četrtem razredu OŠ. *Tršica* je prvo uro rekla, da so ene besede prijazne (češ da se izgovarjajo tako, kot se napišejo), druge pa ne (in se je treba naučiti še izgovorjavo). In smo se učili. Ko sem potem po koncu prvega letnika gimnazije poleti odšel v London, se mi je zdelo, da že kar nekaj znam. Zdaj, devet let kasneje, ko je treba ta jezik uporabiti še za kaj zahtevnejšega kot je pogovor o tem, »kaj bomo jedli in pili«, pa je kriza. Saj ne rečem, da sem v minulih situacijah angleščino obvladal v nulo. Vsekakor pa sem znal v tem jeziku svoje misli ubesediti tako, da so me razumeli. Nisem imel občutka, da bi to bila težava. Zdaj ga imam. V okolju, ki od tebe zahteva maksimum, je za izražanje potrebna jezikovna perfekcija. In moja angleščina je še daleč od tega. Tolaži me, da je čas jezikovnemu učenju najboljši prijatelj. Da je danes bolje, kot je bilo včeraj, in da bo jutri bolje kot danes. Skozi prakso. Z branjem in jezikanjem. No, vmes me je pograbila še želja po stari grščini. Zakaj? Ne vem, ugotovil sem, da se tipično rad postavljam v situacije, za katerem vem, da bodo težke. Za ta izpit, iz stare grščine namreč, sem presedel pred knjigami kar nekaj časa. Vsekakor več kot za ostale nejezikovne izpite skupaj. In kot da ni bilo dovolj, sem naslednje leto izbral še francoščino – spet iz nule in ponovno sem pred izpitom *gagal*. Tako kot zdaj *gagam* z nestoodstotno angleščino in začetniško kitajščino. Težava pri vsem skupaj je v tem, da nobenega izmed jezikov nisem res do potankosti izpilil. To zahteva ogromno časa, truda in volje. Predvsem pa je najpotrebnejše spoznati, da se na kratek rok jezika ne da naučiti. A na koncu se (bojda) vedno pokaže, da je vložen trud sorazmeren z zadoščenjem. Toliko kot ti obvladovanje jezika nudi zadoščenja ob spoznanju, da ga lahko uporabiš v praksi, toliko – če ne še več – te v času učenja njegovo neobvladovanje frustrira. Pa naj potem še kdo reče, da je življenje potica.

Podiplomski študent modernih kitajskih študij, St. Antony's College, Oxford

19 Mladostniki imajo veliko težav!

20 Oviti v meglo – 12. igralec

23 Faca meseca: Tadeja Fatur

24 Zakaj bi skrivali, če skupaj lahko naredimo boljše

26 Fotojota

28 Ne prelagajte na jutri, kar lahko storite že danes!

29 Prihaja badminton

30 Pismo iz tujine

31 Intervju: Mojca Širok

35 Nesamošoping

36 Obalna krčma

38 Kolumna: Cecilia Anesi

39 Kolumna: Jessica

Carrière-Garwood

40 Kolumna: Peter Verč

41 Kolumna: Matija Stepišnik

42 Potopis: Estonija in Finska

47 Obišči

48 Preberi

49 Poslušaj

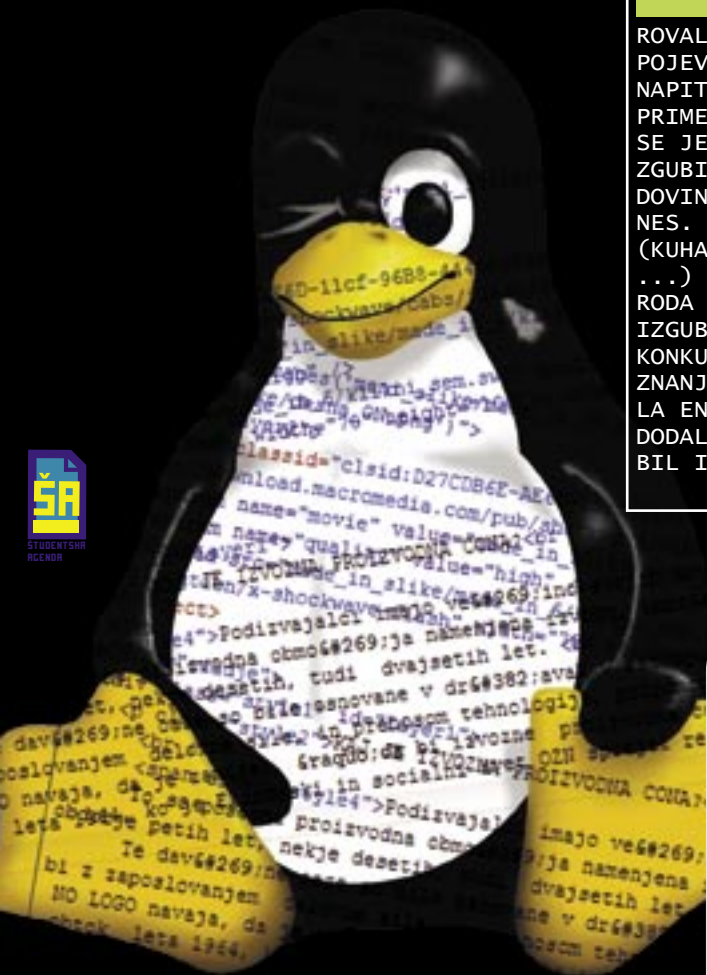
50 Poglej

51 Kažin meseca

ZAKAJ BI SKRIVALI, ČE SKUPAJ LAHKO NAREDIMO BOLJE

BESEDILO >> STAŠ BEVC

ČAROVNICE SO V SRED-
NJEM VEKU SKRIBNO VA-
ROVALE RECEPTE ČAROBNIH NA-
POJEV IN ŠE DANES NE POZNAME
NAPITKA, S KATERIM BI SI NA
PRIMER OLAJŠALI UČENJE. RECEPT
SE JE ZARADI SKRIVANJA ŽAL
ZGUBIL IN OBTIČAL NEKJE V ZGO-
DOVINI. PODOBNO SE DOGAJA DANES.
ZNANJE NAJVEČJIH MOJSTROV
(KUHARJEV, VINARJEV, OBRJNIKOV
...) SE PONAVIDI PRENAŠA LE IZ
RODA V ROD, SICER BI MOJSTER
IZGUBIL SVOJO VREDNOST. ČE BI
KONKURENCA PRIŠLA DO NJEGOVEGA
ZNANJA, BI LAHKO SAMA NAREDI-
LA ENAKOVREDEN IZDELEK; ČE BI
DODALA ŠE SVOJE ZNANJE, PA BI
BIL IZDELEK LAHKO ŠE BOLJŠI.

Čigavo je znanje?

Z razvojem globalnega kapitalizma se je podobna čarovniška miselnost preselila v poslovni svet. Podjetja svojo tehnologijo in znanje skrivajo zato, da ne bi kdo drug na podlagi njihovih spoznanj naredil boljšega izdelka in jih izrinil s trga. Največji zagovorniki zaprtega in omejenega znanja namreč trdijo, da brez njega ne morejo ustvarjati dohodka in s tem dobička. Vendar se je s civilno iniciativo v zadnjem desetletju le nekaj premaknilo.

Švicarsko farmacevtsko podjetje se je na primer odločilo oddati del svojega znanja javnosti in s tem tudi drugim farmacevtskim podjetjem. Ta znanje lahko nadgradijo po pogovoru: več glav več ve. Tako pridobimo vsi in ne samo kovači dobička. MIT (Massachusetts Institute of Technology) in univerza Stanford sta že pred leti dali prek spletnih strani na voljo celotno gradivo svojih predavanj. Odločili sta se namreč, da lahko tudi ljudje, ki jim je vpis v prestižni univerzi nemogoče, njihovo znanje pridobijo drugače.

Več glav več ve

Pa pojdimo k računalništvu. Zadnji dve leti je veliko govora o odprtih standardih. Nemalo javnih ustanov in podjetij se je znašlo v položaju, da njihovi pet in deset let stari dokumenti niso več uporabni, ker na trgu ni programa, ki bi jih prikazal. Zakaj je tako? Zaradi zaprtih zapisov dokumentov, s katerimi so računalniška podjetja skušala na trgu ustvariti premoč, vendar so pustila na cedilu tudi svoje kupce (v tem primeru vse nas), ker v svojih novih in novih programih niso podprla lastnih zapisov. Zato se danes javne uprave po svetu že opredujejo za odprte standarde zapisa dokumentov.

Tudi na področju računalniških programov se dogaja prava mala revolucija širjenja in razpečave znanja z imenom odprta koda, katere smisel je, da posameznik ne razmišlja več egoistično (npr. »kaj je dobro zame«), ampak globalno (npr. »kaj je dobro«). Svojega znanja ne skriva, temveč ga deli z drugimi. Tako lahko vsak doda delček svojega znanja, s čimer prispeva k hitrejšemu in kakovostnejšemu razvoju.

Kakor lahko kuhar pripravi boljši obrok, če pozna recept kuharja iz sosednje vasi, tako lahko programer že obstoječi program zlahka izboljša, če je izvorna koda javno dostopna. Svoj izboljšani/spremenjeni program je ravno tako z izvorno kodo javno dostopen vsem, ki bi ga želeli spremeniti in izboljšati. Odprtokodni programi se zato zelo hitro razvijajo v kakovostnejše in varnejše izdelke, saj veliko ljudi pregleduje izvorno kodo in jo po potrebi izpopolnjuje.

KAJ JE IZVORNA KODA?

Vsak računalniški program se najprej nahaja v izvorni kodi. To pomeni, da je pisan v programskem jeziku, ki ga razume človek. S prevodom te izvorne kode dobimo program, ki ga lahko uporabljamo in ki ga razume računalnik. Če hočemo spremeniti program, moramo torej spremeniti izvorno kodo in jo na novo prevesti v strojni jezik, s čimer dobimo delujoč program.

Odprta koda

Ideja odprte kode se je začela v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko je, takrat še študent na MIT, Richard Stallman ugotovil, da nov laboratorijski tiskalnik nima priložene izvorne kode gonilnikov. Študenti zato niso mogli prilagoditi tiskalnika lastnim potrebam. Nahajal se je namreč v drugem nadstropju, zato so želeli (tako kot za prejšnje tiskalnike) gonilnik predelati, da bi se vsem uporabnikom na zaslonu izpisovalo stanje: ni papirja, je v uporabi ipd. Ker je poleg gonilnikov čedalje več programov prihajalo brez izvorne kode, je Richard Stallman zapustil delo na MITu in se v celoti posvetil projektu GNU, ki ga je ustanovil leto pred odhodom.

GNU's Hot Unix

GNU projekt je začel z razvojem prostih aplikacij, prevajalnikov izvorne kode in operacijskega sistema. Operacijskega sistema niso nikoli dokončali, so pa zato vse aplikacije in prevajalniki sestavni del danes vsem znanega GNU/Linuxa (oz. skrajšano Linuxa). Svoje delo so objavljali pod licenco GPL (GNU General Public License), ki jo je napisal Richard

Stallman. S tem so zagotovili, da njihovi izdelki ostanejo prosti. Licenca GPL namreč dovoljuje spreminjanje izvorne kode, vendar morajo vse spremembe prav tako ostati pod isto licenco. Ko je tako program zaščiten z licenco GPL, ni nevarnosti, da bi ga kdo izboljšal/spremenjal in izboljšave/spremembe skrnil pred drugimi.

Prosto programje

Razlika med lastniškim in odprtokodnim programjem (software po angleško) torej ni samo v ceni, ampak v pravicah uporabnikov, ki jih imajo nad temi programi. Angleška beseda za prosto programje je free software, vendar ne smemo pozabiti, da ima beseda free v angleščini dva pomena: brezplačno in svobodno. Free software je torej programje, ki ga smemo svobodno spreminjati in širiti, spreminjanje pa je mogoče le z dostopom do izvorne kode, zato se takemu programju reče tudi odprtokodno (opensource po angleško).

Predstavljajte si, da imate televizor, na katerem ne morete zamenjati postaje, avto s samo eno prestavo ali pa radio, na katerem ne morete zamenjati kasete. Če bi že od nekdaj imeli takšen televizor, avto in radio, se gotovo ne bi niti zavedali, kako vas resnici omejujejo. Današnje licence zaprtih programov počnejo ravno to. Uporabnika omejujejo že na samem začetku. Ne dovolijo odpreti pokrova avtomobila in zamenjati dela motorja z boljšim (niti svečke). Ali pa ne smejo razstaviti televizorja in ojačati vhodnega signala iz antene. Z nakupom lastniškega programa si priskrbite le pravico do uporabe in ta program sploh ni vaša last. Torej ste kupili nekaj, kar ni vaša last, ker vse pravice nad tem programom ohrani proizvajalec. Včasih nekaterih programov ne smete niti prodati naprej. Vse to je svojevrsten paradoks, ki se ga večina uporabnikov niti ne zaveda.

Računalnike se dandanes uporablja praktično na vseh področjih družbenega delovanja. Zato ni nič nenavadnega, da delajo za računalniki ljudje, ki so bili v računalniški svet dobesedno potisnjeni in sem jim še sanja ne, kaj pravzaprav uporabljajo, in jih niti najmanj ne zanima, ali delajo z odprtokodnimi ali lastniškimi programi. Saj vendar nimajo namena prevajati izvorne kode!

V resnici pa ni čisto tako. Ker je večina računalniških uporabnikov »analfabetov«, jih velike programske hiše (podjetja) zlahka ogoljufajo. Ponujajo stvari, ki jih ne potrebujejo in za katere nikoli niso vprašali. Vzamejo jim svobodo do izbire in s tem ustvarjajo monopol na trgu. Posameznik se z uporabo prostega programja temu lahko upre in pokaže, da mu ni vseeno, kaj se dogaja v čedalje pomembnejšem računalniškem svetu, predvsem pa, da mu svoboda kot vrednota še vedno kaj pomeni.